

Vijf voor drie 's middags. Precies eenenzestig uur voordat het gebeurde. De advocaat draaide aan het stuur en parkeerde in een leeg vak. Er lag twee centimeter verse sneeuw op de grond, dus hij zat even beneden bij de pedalen te prutsen voordat zijn overschoenen goed zaten. Toen stapte hij uit, zette zijn kraag omhoog en liep naar de bezoekersingang. Er stond een bitterkoude wind uit het noorden. Vol vette, trage vlokken. Honderd kilometer verderop woedde een storm. Het was overal op de radio.

De advocaat liep naar binnen en stampte de sneeuw van zijn schoenen. Er stond geen rij mensen te wachten. Het was geen reguliere bezoekdag. Voor hem niets dan een lege ruimte en een lege lopende band voor het röntgenapparaat en een detectorpootje en drie cipers die niets te doen hadden. Hij knikte naar hen, ook al kende hij hen niet. Maar hij beschouwde hen als zijn bondgenoten, en zichzelf als hun bondgenoot. De gevangenis was een binaire wereld. Je zat opgesloten of je zat niet opgesloten. Zij zaten niet opgesloten. Hij zat niet opgesloten.

Nog niet.

Hij pakte een grijze plastic bak van een wankele stapel en vouwde zijn overjas op. Hij trok zijn colbert uit, vouwde hem op en legde hem erbovenop. Het was warm in de gevangenis. Goedkoper om een beetje extra olie te verstoken dan de bewoners twee stel kleren te geven, voor de zomer en voor de winter. Hij hoorde hun lawaai al van hier, het gekletter van metaal en beton en de willekeurige kreten en het lagere gerommel van vijandige stemmen, gedempt door lange gangen met haakse hoeken en tal van gesloten deuren. Hij haalde sleutels, portemonnee, mobiele telefoon en losse munten uit zijn zakken en sloeg een deukje in zijn colbert, waarin hij als in een nest die kleine warme persoonlijke dingen liet glijden. Hij pakte de grijze plastic bak op. Droeg hem niet naar de lopende band bij het röntgenapparaat. Nam hem in plaats daarvan mee naar een klein loket in een van de muren. Daar bleef hij staan wachten tot een vrouw in uniform de bak aanpakte en hem in ruil een nummer gaf.

Hij zette zich schrap voor het poortje van de metaaldetector. Hij klopte op zijn zakken en gluurde voor zich uit, verwachtingsvol, alsof hij op een uitnodiging wachtte. Aangeleerd gedrag, veel gevlogen. De cipiers lieten hem even staan, een kleine, nerveuze man in hemdsmouwen, lege handen. Geen koffertje. Geen notebook. Zelfs geen pen. Hij kwam niet om raad te geven. Hij kwam voor instructies. Niet praten, maar luisteren, en hij ging absoluut niets op papier zetten van wat hij te horen zou krijgen.

De cipiers wuifden hem door het poortje. Groen licht en geen gepiep, maar niettemin haalde een van hen een draagbare metaaldetector langs zijn lichaam, en beklopte een tweede hem overal. De derde begeleidde hem dieper het complex in, langs deuren die zo waren ontworpen dat ze alleen open konden als de vorige en de volgende allebei afgesloten waren, en hoeken om in gangen, zo nauw dat ze iemand die rende afremden, en langs ramen met dik groen glas waarachter waakzame gezichten te zien waren.

De entree was saai, linoleum op de vloer en mintgroene verf op de muren en tl-buizen aan het plafond. De entree stond in verbinding met de buitenlucht, daar drongen flarden koude lucht naar binnen als de buitendeur openging, daar ontstonden zoutvlekken op de vloer waar smeltwater van sneeuw opdroogde. De eigenlijke gevangenis was anders. Die stond niet in verbinding met de buitenwereld. Geen lucht, geen weer. Geen enkele poging tot aankleding. Alles rauw beton, vetting waar mouwen en schouders erlangs waren geschuurd, bleek en stoffig waar dat niet was gebeurd. Je liep er op grijze antislipverf, alsof het de garage was van een autoverzamelaar. De schoenen van de advocaat piepten op die vloer.

Er waren vier spreekruimten. Stuk voor stuk betonnen kubussen zonder vensters, exact in tweeën gedeeld door veiligheidsglas boven een blad op bureauhoogte van muur tot muur. Lampen in veiligheidsglas hingen boven het blad aan het plafond. Het blad was van beton. De structuur van de bekisting was er nog in te zien. Het veiligheidsglas was dik en groenig, en was verdeeld in drie elkaar overlappende panelen, zodat er twee smalle sleuven waren waardoor het geluid zich kon verplaatsen. Onder in het

middelste paneel zat een uitsparing, voor documenten. Als bij een bank. Beide helften van de ruimte hadden een eigen stoel en een eigen deur. Perfecte symmetrie. De advocaten kwamen aan de ene kant binnen, de gevangenen aan de andere kant. Dan, later, vertrokken beiden weer zoals ze gekomen waren, ging elk zijn eigen weg met een eigen bestemming.

De cipier opende de deur vanuit de gang, deed een stap naar binnen om te kunnen zien of alles zo was als het hoorde te zijn. Toen deed hij een stap opzij en liet de advocaat binnen. De advocaat stapte naar binnen en wachtte tot de cipier de deur achter hem dichtdeed en hem alleen liet. Toen ging hij zitten en keek hij op zijn horloge. Hij was acht minuten te laat. Hij had langzaam gereden, vanwege het weer. Normaal gesproken zou hij het als een blamage hebben beschouwd om te laat te zijn voor een afspraak. Niet professioneel, en het getuigde niet van respect. Maar bezoeken aan de gevangenis waren anders. Tijd betekende niets voor gevangenen.

Er gingen nog eens acht minuten voorbij voordat de andere deur, in de wand achter het glas, openging. Een andere cipier stapte naar binnen en keek rond en stapte weer naar buiten en een gevangene schuifelde naar binnen. De cliënt van de advocaat. Hij was blank, enorm zwaar, ingekapseld in vet, en volstrekt kaal. Hij had een oranje overall aan. Polsen en enkels waren geboeid en aan zijn middel bevestigd met materiaal dat er even delicaat uitzag als sieraden. Zijn ogen stonden dof en op zijn gezicht lag een lege, slaafse uitdrukking. Zijn mond bewoog, hij murmelde alsof hij minder begaafd was en zijn best deed om ingewikkelde informatie te onthouden.

De deur in de wand achter het glas ging dicht.

De gevangene ging zitten.

De advocaat trok zijn stoel dicht naar het blad.

De gevangene deed hetzelfde.

Symmetrisch.

De advocaat zei: 'Het spijt me dat ik laat ben.'

De gevangene gaf geen antwoord.

De advocaat vroeg: 'Hoe gaat het?'

De gevangene gaf geen antwoord. De advocaat viel stil. Het was

warm in het vertrekje. Even later begon de gevangene te praten, te reciteren, werkte lijsten en reeksen instructies af en dreunde zinnen en alinea's op die hij uit het hoofd had geleerd. Zo nu en dan zei de advocaat: 'Wacht even', en dan wachtte de gevangene een tijdje, en daarna pakte hij de draad weer op bij het begin van de vorige zin, zonder het tempo aan te passen of iets te veranderen aan de zangerige manier waarop hij zijn teksten bracht. Het leek alsof hij niet anders kon communiceren.

De advocaat vond van zichzelf dat hij een vrij goed geheugen had, vooral voor details, net als de meeste advocaten, en hij lette zeer geconcentreerd op, want concentreren op het zich in het geheugen prenten van wat hij hoorde, leidde de aandacht af van de instructies die hij eigenlijk kreeg. Toch had hij in een hoekje van zijn hersenen veertien keer het beramen van een afzonderlijk crimineel feit geregistreerd tegen de tijd dat de gevangene klaar was en achteroverleunde.

De advocaat zei niets.

De gevangene zei: 'Heb je dat allemaal?'

De advocaat knikte en de gevangene verzonk in een afgestompt stilzwijgen. Of een roerloos stilzwijgen, als van een ezel in een wei, oneindig geduldig. Tijd betekende niets voor gevangenen. En zeker niet voor deze. De advocaat duwde zijn stoel achteruit en stond op. Zijn deur was niet afgesloten. Hij stapte de gang in.

Vijf minuten voor vier 's middags.

Nog zestig uur.

Dezelfde cipier stond de advocaat op te wachten. Twee minuten later stond hij weer op de parkeerplaats. Hij had al zijn kleren weer aan en al zijn spullen weer in zijn zakken, al het vertrouwde gewicht op de juiste plekken. Het sneeuwde ondertussen harder en de lucht was kouder en de wind was onrustiger. Het werd snel en vroeg donker. De advocaat zat even stil terwijl de zitting van zijn stoel opwarmde en de motor op toeren kwam en de ruitenwissers links en rechts een berm van sneeuw op de voorruit schoven. Toen reed hij weg, met een lange trage bocht en piepende banden op de verse sneeuw en koplampen die heldere cirkelbogen trokken in de witte massa wervelende sneeuwvlokken. Hij reed naar de uitgang, de hekken, het wachten, de controle

van zijn kofferbak, en vervolgens naar de lange rechte weg die door het dorp naar de snelweg voerde.

Veertien beraamde misdaden. Veertien misdaden, als hij zijn teksten doorgaf en de instructies werden uitgevoerd, wat zonder meer zou gebeuren. Eigenlijk vijftien, want hij zou zichzelf medeplichtig maken. Of achtentwintig, als de officier van justitie medeplichtigheid aan elke afzonderlijke misdaad zou bepleiten, wat een officier van justitie zomaar kon doen, gewoon omdat hij daar zin in had. Of om de roem. Achtentwintig afzonderlijke wegen naar schande, eerverlies, royement, rechtszaken en veroordelingen. Levenslang, bijna zonder twijfel, gezien de aard van een van de veertien beraamde misdaden, en dan nog alleen levenslang na een goed pleidooi en een schuldbekekenis. Een slecht pleidooi was te erg om over na te denken.

De advocaat reed langs het klaverblad de snelweg op en voegde in de rechterraijbaan in. Rondom hem het dikke grijs van vallende sneeuw in de late namiddag. Weinig verkeer. Zo nu en dan auto's en vrachtwagens die zijn kant op gingen, sommige sneller, sommige langzamer, en aan de andere kant van de vangrail zo nu en dan auto's en vrachtwagens die de andere kant op gingen. Hij hield één hand aan het stuur en wipte omhoog van zijn stoel en haalde zijn mobiel uit zijn zak. Liet hem op zijn hand balanceren. Hij had drie keuzes. Eén, niets doen. Twee, het nummer bellen dat ze hadden gezegd. Drie, het nummer bellen dat hij domweg onder de omstandigheden zou moeten bellen, dat was 911, en dan daarna reservegesprekken met de lokale politie, de Highway Patrol, de districtssheriff en de Orde van Advocaten, en dan een advocaat die hem kon vertegenwoordigen.

Hij koos nummer twee, wat hij van tevoren ook had geweten. Keuze nummer één leidde tot niets, totdat ze hem wat later zouden komen opzoeken. Keuze nummer drie zou zijn dood betekenen, een trage dood, na uren, zo niet zelfs dagen van afschuwelijke pijn, daarvan was hij overtuigd. Hij was maar een kleine, nerveuze man. Absoluut geen held.

Hij koos het nummer dat ze hem hadden gezegd te kiezen.

Hij controleerde het twee keer en drukte op de groene knop. Hij

tilde de telefoon naar zijn oor, wat in veel staten op zich een negenentwintigste misdaad zou zijn geweest.

Maar niet hier in South Dakota.

Nog niet.

Wie het kleine niet eert.

De stem die de oproep beantwoordde, was een stem die hij vier keer eerder had gehoord. Schor en rauw, en doorschoten met een soort dierlijke dreiging. Een stem die de advocaat beschouwde als afkomstig uit een andere wereld. De stem zei: 'Het hele verhaal, kerel', en er klonk een grijns in door en een ondertoon van wreed plezier, alsof de spreker genoot van zijn absolute macht en het daaruit voortvloeiende ongemak en de angst en de afkeer bij de advocaat.

De advocaat slikte een keer en begon te praten, lepelde de lijsten op en instructies en de regels en alinea's op vrijwel dezelfde manier als hij ze te horen had gekregen. Hij begon te praten toen hij nog tien kilometer en tien minuten verwijderd was van een brug. Die brug oogde niet echt als een brug. Het wegdek ging op dezelfde vlakke manier verder, alleen het land onder het wegdek glooide omlaag in een brede ondiepe kloof. De kloof stond het grootste deel van het jaar droog, maar over vijf maanden zou het smeltwater van het voorjaar er als een razende doorheen kolken. De ingenieurs die de snelweg hadden aangelegd hadden de kloof omgetoverd in een keurige duiker en veertig gigantische betonnen buizen onder het wegdek gelegd, die ervoor moesten zorgen dat de fundering van de brug niet één keer per jaar zou wegspoelen. Een systeem dat prima werkte in het voorjaar. Er was slechts één nadeel, dat zich openbaarde in de winter. Om de gevolgen in te dammen hadden de ingenieurs in beide richtingen borden geplaatst. Op die borden stond: *Brug bevroest eerder dan de weg.*

De advocaat reed en praatte. Na zeven minuten bereikte hij in zijn monoloog de meest naakte, onbeschaamde, wrede en monsterachtige van de veertien misdaden. Hij dreunde de tekst op zoals hij hem in de gevangenis had gehoord, neutraal en zonder emotie. De schorre stem aan de andere kant van de lijn lachte. Wat de advocaat deed huiveren. Letterlijk diep vanbinnen ontstond een morele stuiptrekking. Toen die de oppervlakte bereik-

te, rukte hij zichtbaar aan zijn schouders en schuurde de telefoon langs zijn oor.

En trok met zijn hand aan het stuur.

Zijn voorwielen slipten een heel klein beetje op het wegdek en hij corrigeerde de slip onhandig, zodat zijn achterwielen de andere kant op schoven, en de wagen twee, drie keer heen en weer slingerde. Hij gleed over alle drie de rijstroken. Zag door de vallende sneeuw een bus aankomen van de andere kant. Wit. Gigantisch. Snel. Recht op hem af. Iets achter in zijn hersenen constateerde dat een botsing niet te vermijden was. Iets voor in zijn hersenen bleef alert en zei: nee, je hebt nog genoeg ruimte en tijd en een middenberm en twee zware metalen vangrails die je scheiden van tegemoetkomend verkeer. Hij beet op zijn lip, ontspande de greep op het stuur, ging rechtop zitten en de bus schoot langs hem heen over een precies parallel lopende lijn, zes meter van hem verwijderd.

Hij ademde uit.

De stem aan de telefoon vroeg: 'Wat is er?'

De advocaat zei: 'Ik slipte.'

De stem zei: 'Maak je rapport af, klootzak.'

De advocaat slikte en begon weer te praten, bij het begin van de vorige zin.

De man die de witte bus bestuurde die de andere kant op ging, deed dat werk al twaalf jaar. In het kleine wereldje van zijn specialisme was hij ongeveer zo goed in zijn werk als je kon worden. Hij had alle vergunningen en was goed opgeleid en had voldoende ervaring. Hij was niet jong meer, nog niet oud. Geestelijk en fysiek verbleef hij op een breed platform van gezond verstand en volwassenheid en op het toppunt van zijn kunnen. Hij lag niet achter op schema. Hij reed niet te hard. Hij was niet dronken. Hij was niet stoned.

Maar hij was wel moe.

Hij had al bijna twee uur achtereen in een eenheidsbrij van witte horizontale sneeuw zitten turen. Hij zag de slingerende wagen honderd meter voor zich opdoemen. Zag hem diagonaal over het wegdek op zich afkomen. Zijn vermoeidheid zorgde voor een

fractie van een seconde vertraging in zijn reactie. Vervolgens produceerde de verdoofde spanning in zijn vermoeide lichaam een overdreven reactie. Hij rukte aan het stuur alsof hij wegdook voor een klap. Te veel en te laat. En sowieso overbodig. De slippende wagen trok weer recht en was al gepasseerd toen de voorwielen van de bus greep kregen op het wegdek. Of liever greep probeerden te krijgen. Ze bereikten het ijzige deel van de brug precies op het moment dat de besturing ze opdracht gaf af te buigen. Ze raakten alle grip kwijt en begonnen te glijden. Al het gewicht bevond zich achter in de bus. Het grote gietijzeren motorblok. De watertank. Het toilet. Als een pendule, daarachter. Het achterste deel van de bus maakte zich op om het voorste deel in te halen. Kwam niet erg ver. Een paar cruciale graden. De chauffeur deed alles precies goed. Hij vocht tegen het slippen. Maar de besturing was vederlicht en de voorwielen waren alle grip al kwijt. Er was geen feedback van de wielen. Het achterste deel van de bus voegde zich weer naar het voorste deel en schoof toen door naar de andere kant.

De chauffeur vocht een bittere strijd, driehonderd meter lang. Twaalf lange seconden. Het voelde aan als twaalf lange uren. Hij wentelde het grote plastic stuurwiel naar links, naar rechts, probeerde de slip op te vangen, probeerde te voorkomen dat het zich opbouwde. Maar dat gebeurde toch. De slip verwierf momentum. Het grote pendulegewicht daarachter slingerde naar de ene kant en dan naar de andere kant. De zachte vering kraakte en verzette zich. De hoge carrosserie helde over en wankelde. Het achterste deel van de bus zwaaide vijfenveertig graden naar links en daarna vijfenveertig graden naar rechts. *Brug bevriest eerder dan de weg.* De bus reed over de laatste van de betonnen buizen en de voorwielen vonden hun grip terug. Maar dat gebeurde in een stand diagonaal in de richting van de berm. De hele bus koos die richting, alsof hij daartoe werd gedwongen door een reguliere instructie. Alsof hij plotseling weer gehoorzaamde. De chauffeur remde hard. Verse sneeuw hoopte zich als een dam op voor de wielen. De bus hield de nieuwe lijn vast. Vertraagde.

Maar niet genoeg.

De voorwielen schoten over de vluchtstrook, van het asfalt af en

door de berm een ondiepe greppel in vol sneeuw en bevroren modder. Het chassis kraakte en knalde en knarste drie meter lang over de rand van het plaveisel totdat alle beweging was opgebruikt. De bus kwam onder een hoek tot stilstand, helde iets over, het voorste derde gedeelte in de greppel, het achterste twee derde gedeelte in de berm en op de vluchtstrook en het motorcompartiment bungelend boven de rijbaan. De voorwielen hingen half onder de wielkasten aan het uiteinde van de ophanging. De motor was afgeslagen en het enige geluid dat klonk naast het sissen van sneeuw op hete onderdelen en het kalme ontsnappen van lucht uit de remmen, was het gillen van passagiers, dat overging in snikken en uiteindelijk verstomde.

De passagiers vormden een homogene groep, met één uitzondering. Twintig senioren met witte haren en een jongere man, in een bus met veertig zitplaatsen. Twaalf van de senioren waren weduwe. De andere acht waren vier paren. Ze kwamen uit Seattle. Ze hoorden bij een kerkgenootschap en maakten een culturele rondreis. Ze hadden de Little Town on the Prairie bezocht. Nu stond Mount Rushmore op het programma, een heel eind naar het westen. Er was een tussendoortje naar het geografische middelpunt van de Verenigde Staten beloofd. Onderweg zouden ze nationale parken en prairies bezoeken. Een mooie route, maar het verkeerde seizoen. De winter in South Dakota stond niet bekend om zijn gastvrijheid. Vandaar een bezetting van maar vijftig procent, ondanks de kortingen op de kaartjes.

De uitzondering was een man die minstens dertig jaar jonger was dan de jongste van de anderen. Hij zat alleen, drie rijen achter de achterste van de senioren. Ze beschouwden hem als een soort verstekeling. Hij was die dag opgestapt, bij een wegrestaurant net even ten oosten van een stadje dat Cavour heette. Na de Little Town on the Prairie en nog voor het Dakotaland Museum. Zonder nadere toelichting. Hij was gewoon ingestapt. Sommigen hadden hem eerder zien praten met de chauffeur. Sommigen zeiden dat er geld van de een naar de ander was gegaan. Niemand wist precies wat hij ervan moest denken. Als hij had betaald, was hij

toch meer een betalende passagier dan een verstekeling. Een soort lifter, maar ook weer niet helemaal.

In ieder geval vonden ze het wel een aardige kerel. Hij was stil en beleefd. Hij torende dertig centimeter boven hen allemaal uit en was zo op het oog sterk. Niet knap als een filmster, maar ook niet lelijk. Een beetje als een sportman die net is gestopt, zoiets. Een football-speler misschien? Dat zijn over het algemeen niet de best geklede mensen. Hij droeg een gekreukeld hemd onder een gewatteerd canvasjack. Hij had geen tas bij zich, dat was gek. Maar op de een of andere manier was het wel een geruststellend idee om zo iemand aan boord te hebben, zeker nadat hij had laten zien dat hij zich beschaafd kon gedragen, en er geen dreiging van hem uitging. Een man van zijn postuur en dan dreigend zou vervelend zijn. Een man van zijn postuur die zich goed gedroeg, was vertederend. Een paar van de weduwen die wat stoutmoediger waren, hadden overwogen een gesprek aan te knopen. Maar de man leek dergelijke pogingen te ontmoedigen. Hij sliep het grootste deel van de rit en al zijn reacties op pogingen een gesprek op gang te brengen, hadden tot nu toe bestaan uit korte, nietszeggende beleefdheden.

Maar ze wisten dan toch in ieder geval hoe hij heette. Een van de mannen had zich voorgesteld, toen hij op de weg terug naar voren was van een bezoek aan het toilet. De lange vreemdeling had opgekeken en gearzeld, even maar, alsof hij de voor- en nadelen van een reactie tegen elkaar afwoog. Toen had hij de uitgestoken hand geschud en gezegd: 'Jack Reacher.'

2

Reacher werd wakker toen zijn hoofd als gevolg van de slingerbeweging tegen het raam sloeg. Hij wist waar hij was, meteen. *In een bus.* De fractie van een seconde die daarop volgde, besteedde hij aan het beoordelen van de situatie. *Sneeuw, ijs, redelijke snelheid, weinig verkeer. We komen of in de vangrail terecht of we ra-*

ken van de weg. In het ergste geval kapseizen we. Voor hem geen probleem. Misschien wel voor die ouwelui daar voorin. Maar waarschijnlijk geen levensgevaar. Hij maakte zich meer zorgen om wat er daarna zou komen. Twintig oude mensen, ontredderd, misschien wel gewond, snijwonden, blauwe plekken, gebroken boten, gestrand, kilometers van de bewoonde wereld in een aantrekkende sneeuwstorm.

Niet goed.

De elfenhalve seconde die daarop volgde hield hij zich vast en bood hij lichte weerstand aan de vertraagde krachten van het slingeren. Hij was de achterste passagier in de bus, dus de slingerbeweging was voor hem het sterkst. De slingerboog van de mensen voor in de bus was kleiner. Maar zij waren fragieler. Hij zag hun hoofden van links naar rechts schieten en terug. Hij zag het gezicht van de chauffeur in de achteruitkijkspiegel. De man deed zijn best. Maar het was een verloren strijd. Een luxe touringcar was een onhandelbaar soort voertuig. *Wie het onderste uit de kan wil.* Hij was in Marshall, Minnesota, geweest, om een reden die hij nu alweer was vergeten, en had een lift gekregen van iemand die op weg was naar het westen, naar Huron in South Dakota, maar om de een of andere reden wilde de man hem niet het hele eind daarnaartoe meenemen, en hij had Reacher gedumpte bij een wegrestaurant bij een plaatsje dat Cavour heette. Dat leek pech, want het krioelde nu niet bepaald van transcontinentaal verkeer in Cavour. Maar twee koppen koffie later reed een luxe witte touringcar de parkeerplaats op, waar niet meer dan twintig mensen uitstapten, wat betekende dat er zitplaatsen vrij waren. De chauffeur zag eruit als iemand zonder kapsones en dus had Reacher hem min of meer zonder kapsones benaderd. Twintig dollar voor een lift naar Rapid City? De man vroeg veertig en ze kwamen dertig overeen en Reacher klom aan boord en had de hele dag comfortabel achter in de bus gezeten. Maar dat comfort kwam wel voor een groot deel op het conto van zachte vering en soepel stuurgedrag van de bus, twee eigenschappen die op dit moment niet echt van pas kwamen.

Na zeven seconden groeide Reachers optimisme. Zonder voet op het gaspedaal liep de snelheid van de bus terug. Dat voelde je wel

niet, maar dat moest zo zijn. Eenvoudige natuurkunde. De wetten van Newton. Zolang ze niet werden geraakt door ander verkeer, zouden ze een tijdje zo voorthobbelen en dan langzaam tot stilstand komen, misschien dwars op de weg, misschien achterstevoren, maar nog steeds op de wielen en in staat om verder te rijden. Toen voelde hij hoe de voorwielen weer grip kregen en zag hij dat ze zo van de weg af zouden rijden. Dat was slecht. Maar de chauffeur remde hard en hield dat vol ondanks een heleboel bonkend en denderend en schrapend lawaai en de bus kwam tot stilstand half op het asfalt en half in een greppel, wat niet slecht was, behalve dan dat de kont omhoogstak over de rijbaan, wat niet zo best was, en dat er plotseling geen enkel mechanisch geluid meer te horen was, de motor afgeslagen, en dat was helemaal niet goed.

Reacher wierp een blik naar buiten langs de weg en zag geen koplampen aankomen. Niet op dat moment. Hij stond op en liep naar voren en zag buiten niets dan vlak land, wit besneeuwd. Geen wegvallende rotswand. Geen talud. Geen gevaar dus voor effecten van gewichtsverplaatsing. Dus ging hij terug en spoorde hij de oudjes aan naar voren te gaan en voor in de bus te verzamelen. Als ze dan vol zouden worden geraakt door een aanstormende achttienwieler, zou die het achterste deel van de bus wegslaan zonder dodelijke slachtoffers. Maar de oudjes waren in shock en kwamen maar moeizaam in beweging. Ze bleven zitten waar ze zaten. Dus liep Reacher opnieuw naar voren. De chauffeur zat op zijn stoel met zijn ogen te knippen en een adrenaline-stoot weg te slikken.

Reacher zei: 'Goed gedaan, vriend.'

De man knikte. 'Bedankt.'

Reacher zei: 'Kun je ons uit deze greppel krijgen?'

'Geen idee.'

'Wat denk je?'

'Waarschijnlijk niet.'

Reacher zei: 'Oké, heb je fakkels?'

'Wat?'

'Fakkels. De achterkant van de bus steekt uit over de rijbaan.'

De man reageerde even niet. Verdwaasd. Toen bukte hij zich en

trok een kastje bij zijn voeten open en haalde er drie noodfak-
kels uit, dofrode kartonnen buizen met een stalen pin aan één
kant. Reacher pakte ze aan en zei: 'Heb je een EHBO-kist?'

De man knikte opnieuw.

Reacher zei: 'Pak hem maar en controleer de passagiers op snij-
wonden en blauwe plekken. Spoor ze aan zover mogelijk voor in
de bus te gaan zitten. Het liefst allemaal bij elkaar in het gang-
pad. Als iemand tegen de bus aanrijdt, rijdt hij tegen de achter-
kant aan.'

De chauffeur knikte een derde keer en schudde toen zijn schou-
ders als een hond en kwam bij zijn positieven. Hij haalde een
EHBO-kist uit een ander afgesloten compartiment en stond op.

Reacher zei: 'Maak eerst de deur open.'

De man drukte op een knop en de deur ging met een zuigend ge-
luid open. Een ijskoude windvlaag kwam naar binnen met een
dikke wolk sneeuw. Een ware sneeuwstorm. Reacher zei: 'Doe
de deur achter mij dicht. Zorg dat het hier warm blijft.'

Toen sprong hij in de greppel en worstelde zich over ijs en mod-
der omhoog naar de berm. Hij liep het asfalt op en rende naar
de dichtstbijzijnde hoek van de achterkant van de bus. Door de
wind gedragen sneeuw hamerde in zijn gezicht. Hij rende dertig
meter terug over de witte onderbroken lijn tussen de rijbanen.
Een gekromd traject. Dertig stappen, dertig meter. Dertig meter
per seconde was bijna honderdtien kilometer per uur en er wa-
ren genoeg idioten die zelfs in een sneeuwstorm honderdtien ki-
lometer per uur reden. Hij bukte en ramde de pin van een fakkel
in het asfalt. De vuurrode vlam ontbrandde automatisch en
brandde fel. Hij vervolgde het traject en rende opnieuw dertig
meter. Ramde de tweede fakkel in het asfalt. Rende nog een keer
dertig meter en ramde de derde in het asfalt. Een duidelijke waar-
schuwing: drie seconden, twee, één, *ga verdomme naar de ande-
re rijbaan.*

Toen rende hij terug en strompelde weer door de greppel en ha-
merde op de deur van de bus tot de chauffeur zijn verpleegkun-
dige werkzaamheden onderbrak en de deur voor hem opendeed.
Reacher klom weer naar binnen. Hij nam een complete sneeuw-
bui mee. Hij was in de gauwigheid ernstig afgekoeld. Zijn gezicht

was gevoelloos. Zijn voeten voelden als ijsklompen. En in de bus koelde het ook al af. Op de ramen aan één kant zaten plakken witte sneeuw. Hij zei: 'Je moet de motor laten draaien. En de verwarming aan.'

De chauffeur zei: 'Wil niet. Misschien is de benzineleiding gebroken. Toen we over de rand van het asfalt schraapten.'

Reacher zei: 'Ik heb buiten niets geroken.'

'Ik kan het risico niet lopen. Iedereen leeft nog. Ik wil niet dat ze bij een brand alsnog omkomen.'

'Je hebt liever dat ze doodvriezen?'

'Doe jij de EHBO maar, dan ga ik bellen.'

Dus Reacher pakte de EHBO-kist en ging bij de oudjes langs. De chauffeur had de eerste twee rijen gedaan. Dat was duidelijk. Alle vier de passagiers aan de raamkant hadden pleisters over snijwonden van de harde metalen randen rond het glas. *Wie het onderste uit de kan wil.* Mooier uitzicht, maar meer risico. Eén vrouw had een tweede pleister op de gangpadkant van haar gezicht, waarschijnlijk omdat ze daar door het hoofd van haar echtgenoot was geraakt toen beiden als lappenpoppen heen en weer werden geschud.

De eerste botbreuk zat op rij drie. Een delicate oude dame met de bouw van een vogeltje. Ze zwaaide nog naar rechts toen de bus al weer naar links begon te slingeren en ze was hard met haar schouder tegen het raam geslagen. De klap had haar sleutelbeen gebroken. Dat was duidelijk. Reacher zag het al aan de manier waarop ze haar arm vasthield. Hij zei: 'Mevrouw, mag ik daar even naar kijken?'

Ze zei: 'U bent geen dokter.'

'Ik ben in het leger opgeleid.'

'Bent u verpleger geweest?'

'Ik ben bij de MP geweest. Daar krijg je ook EHBO.'

'Ik heb het koud.'

'Shock,' zei Reacher. 'En het sneeuwt.'

Ze keerde haar bovenlichaam naar hem toe. Dat betekende instemming. Hij zette zijn vingertoppen op haar sleutelbeen, door haar blouse heen. Het sleutelbeen was zo fijn als een potlood. Hij was halverwege gebroken. Een mooie breuk. Niet gecompliceerd.

Ze vroeg: 'Is het erg?'

'Het ziet er goed uit,' zei Reacher. 'Hij heeft gedaan wat hij moest doen. Het sleutelbeen is een soort schokbreker. Hij breekt om ervoor te zorgen dat uw nek en schouder niet stukgaan. Hij heelt ook heel snel en netjes.'

'Ik moet naar het ziekenhuis.'

Reacher knikte. 'Daar zullen we voor zorgen.'

Hij ging verder. Er was een verstuikte pols op rij vier en een gebroken pols op rij vijf. In totaal dertien snijwonden, tal van kleine kneuzingen en veel shock.

De temperatuur daalde als een vallende steen.

Reacher zag de fakkels door de achterruiten. Ze brandden nog steeds, drie duidelijke vuurrood gloeiende bollen in de rondwerfelende sneeuw. Geen koplampen te zien. Helemaal niet. Geen verkeer. Hij liep door het gangpad naar voren met gebogen hoofd en zocht de chauffeur. De man zat op zijn stoel met een opengelapte mobiele telefoon in zijn rechterhand en staarde naar buiten, trommelde met de vingertoppen van zijn linkerhand op het stuur.

Hij zei: 'We hebben een probleem.'

'Wat voor probleem?'

'Ik heb 911 gebeld. De Highway Patrol zit op honderd kilometer naar het noorden en honderd kilometer naar het oosten. Er zijn twee stormen onderweg. Eén vanuit Canada en één vanaf de Grote Meren. Er gaat van alles fout. Alle wagens van de sleepdiensten zijn al op pad. Ze hebben opstoppen met meer dan honderd vastgelopen auto's. Deze snelweg is achter ons gesloten. En voor ons.'

Geen verkeer.

'Waar zijn we?'

'South Dakota.'

'Dat weet ik.'

'Dan weet je ook wat ik bedoel. Als we niet in Sioux Falls of Rapid City zijn, zijn we mijlenver van de bewoonde wereld. En we zijn niet in Sioux Falls of Rapid City.'

'We moeten ergens zijn.'

'Volgens de gps is er dichtbij een stadje. Met de naam Bolton. Ki-

lometer of dertig. Klein. Niet meer dan een stipje op de kaart.’
‘Kun je een vervangende bus krijgen?’
‘Ik kom uit Seattle. Misschien kan ik er vier dagen nadat het op-
houdt met sneeuwen eentje krijgen.’
‘Is er een politiebureau in Bolton?’
‘Ik wacht op een telefoontje.’
‘Misschien hebben zij sleepwagens.’
‘Vast wel. Op zijn minst één. Bij het tankstation op het kruis-
punt. Voor het wegslepen van pick-ups van een halve ton met
pech. Niet erg geschikt voor voertuigen van dit formaat.’
‘Misschien trekkers.’
‘Dan heb je er een stuk of acht nodig. En het een en ander aan
kettingen.’
‘Misschien een schoolbus. Kunnen we overstappen.’
‘De Highway Patrol laat ons niet in de steek. Die komen wel.’
Reacher vroeg: ‘Hoe heet je?’
‘Jay Knox.’
‘Je moet anticiperen, Jay. De Highway Patrol is normaal gespro-
ken een uur hiervandaan. Onder deze omstandigheden twee uur.
Drie uur, als je bedenkt waar ze mee te maken hebben. Dus we
moeten zelfs iets doen. Want over een uur is deze bus een vries-
kist. En over twee uur gaan deze brekebenen in rap tempo de pijp
uit. Misschien nog wel eerder.’
‘Dus wat stel jij voor?’
Reacher stond op het punt antwoord te geven toen de telefoon
van Knox overging. Hij nam het gesprek aan en zijn gezicht klaar-
de iets op. Daarna verstrakte het weer. Hij zei: ‘Bedankt’, en klap-
te het toestel dicht. Hij keek Reacher aan en zei: ‘Bolton heeft
een politiebureau. Ze sturen iemand. Maar ze hebben zelf pro-
blemen en het zal wel even duren.’
‘Hoe lang?’
‘Minstens een uur.’
‘Wat voor soort problemen?’
‘Hebben ze niet gezegd.’
‘Je zult de motor moeten starten.’
‘Ze hebben jassen.’
‘Dat is niet genoeg.’

‘Ik ben bang voor brand.’

‘Diesel is veel minder brandbaar dan benzine.’

‘Ben jij expert in dat soort dingen?’

‘Ik heb in het leger gezeten. Vrachtwagens en Humvees rijden allemaal op diesel. En niet voor niets.’ Reacher wierp een blik door het gangpad. ‘Heb je een zaklantaarn? En een brandblusser?’

‘Waarom?’

‘Dan kijk ik onder de bus. Als het er goed uitziet, klopt ik twee keer tegen de bodemplaat. Jij start de motor, als er iets gaat branden, blus ik dat en dan klopt ik opnieuw en dan zet jij de motor af.’

‘Ik weet het niet.’

‘Meer kunnen we niet doen. En we moeten iets doen.’

Knox zei een tijdje niets, haalde toen zijn schouders op en deed nog een paar compartimenten open, waar hij een zilverkleurige Maglite uithaalde en een brandblusser. Reacher pakte ze aan en wachtte tot de deur openging en klom naar buiten de spookachtige vuurrode wereld van de fakkels tegemoet. Weer de greppel in. Dit keer ploeterde hij linksom voor de bus langs, omdat vanwege de hoek waaronder ze van de weg waren geraakt, een groter deel van de bus aan de linkerkant boven het wegdek hing. Rondkruipen in de bevroren modder van de greppel was geen aantrekkelijk vooruitzicht. Rondkruipen over de bevroren berm lonkte iets meer.

Hij vond de klep waarachter de tankdop van de diesel zat en ging in de sneeuw zitten, zwaaide zijn benen rond en ging op zijn rug liggen en wriemelde zich in een positie met zijn hoofd onder de bus. Hij knipte de zaklantaarn aan. Vond de dikke buis die van de vulopening naar de tank voerde. Hij oogde onbeschadigd. De tank zelf was een afgevlakte cilinder. Hier en daar zaten deuken en krassen van het ongeluk. Maar er lekte niets uit. De brandstofleiding naar de motorruimte zag er ongeschonden uit. Smeltende sneeuw drong door Reachers jack en hemd en hij voelde beviezend vocht op zijn huid.

Hij huiverde.

Met de achterkant van de Maglite bonkte hij twee keer tegen een legger van het chassis. Hij hoorde relais klikken en de brand-

stofpomp in werking komen. Huilend en jankend. Hij inspecteerde de tank. Inspecteerde de leiding, zover als het schijnsel van de zaklantaarn mogelijk maakte. Hij trappelde in de sneeuw en duwde zich verder onder de bus.

Geen lekken.

De startmotor sloeg aan.

De motor startte. Hij ratelde en ratelde en kwam toen tot rust in een zwaar hamerend geluid.

Geen lekken.

Geen vuur.

Geen dampen.

Hij vocht tegen de kou, bleef nog een minuut liggen en inspecteerde ondertussen andere zaken. De grote banden zagen er goed uit. Een paar van de balken van de ophanging waren wat kromgebogen. De bodem van de bagageruimte was hier en daar gedeukt. Een paar kleinere buisjes en slangetjes waren geplet en gescheurd en gespleten. Er was een verzekeraar in Seattle die een gepeperde rekening ging krijgen.

Hij krabbelde onder de bus uit, stond op en klopte zijn kleren af. Zijn kleren waren doorweekt. De sneeuw wervelde om hem heen. Dikke, zware vlokken. Er lag al vijf centimeter. Over zijn voetstappen van vier minuten geleden lag al een vers laagje. Hij volgde het spoor terug naar de greppel en ploeterde om de bus naar de ingang. Knox wachtte hem op. De deur ging open en hij klom naar binnen. Wervelende sneeuw joeg achter hem aan. Hij huiverde weer. De deur ging dicht.

De motor sloeg af.

Knox ging aan het stuur zitten en drukte op de startknop. Achter in de bus hoorde Reacher de startmotor rondgaan, rondmalen, gieren, janken, steeds opnieuw.

Er gebeurde niets.

Knox vroeg: 'Heb je wat kunnen zien, daaronder?'

'Schade,' zei Reacher. 'Schade aan van alles en nog wat.'

'Afgeknepen leidingen?'

'Een paar.'

Knox knikte. 'Dan is de brandstoftoevoer afgesloten. We hebben net opgebruikt wat er nog in de leiding zat en nu komt er niets

meer door. Misschien zijn de remleidingen ook wel stuk. Misschien is het maar beter dat de motor het niet doet.'

'Bel de politie in Bolton nog een keer,' zei Reacher. 'Dit is ernstig.'

Knox belde en Reacher liep terug naar de passagiers. Hij trok jassen uit de bagagerekken en zei tegen de oude mensen dat ze die aan moesten trekken. En hoeden, petten, handschoenen en sjaals en wanten en alles wat ze maar hadden.

Hij had niets. Alleen wat er om zijn lichaam hing, en wat er om zijn lichaam hing was doorweekt en aan het bevroren. Zijn lichaamswarmte lekte weg. Hij rilde, een beetje, maar wel voortdurend. Kleine huivering. *Wie het kleine niet eert*. Een leven zonder bagage had veel voordelen. Maar ook een paar cruciale nadelen.

Hij liep terug naar de chauffeur. De deur tochtte. Voor in de bus was het kouder dan achterin. Hij zei: 'En?'

Knox zei: 'Ze sturen zo snel mogelijk een auto.'

'Met een auto redden ze het niet.'

'Dat heb ik gezegd. Ik heb het probleem beschreven. Ze zeiden dat ze wel iets zouden bedenken.'

'Heb je wel eens eerder zo'n storm meegemaakt?'

'Dit is geen storm. De storm is honderd kilometer verderop. Dit is het begin.'

'Komt hij hierheen?'

'Zonder meer.'

'Hoe snel?'

'Niet vragen.'

Reacher liet hem achter aan het stuur en liep het gangpad door, tot voorbij de laatste stoelen. Hij ging naast het toilet op de vloer zitten met zijn rug tegen het achterpaneel, in de hoop dat de afkoelende motor nog wat warmte zou afgeven.

Hij wachtte.

Vijf minuten voor vijf 's middags.

Nog negenenvijftig uur.